

KORPUS LINGVISTIKASI VA SUN'IY INTELLEKT

Pirnazarova Sabohat Xo'jamurod qizi
Termiz davlat universiteti kompyuter
lingvistikasi yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Zamonaviy tilshunoslik va texnologiya sohalaridagi tezkor rivojlanishlar tilni o'rganish va tahlil qilish jarayonlarini tubdan o'zgartirmoqda. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt ushbu o'zgarishlarning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, tilshunoslik, kompyuter fanlari va sun'iy intellekt sohalarini birlashtiradi. Korpus lingvistikasi tilni o'rganish va tahlil qilishda katta hajmdagi matnlarni sistematik ravishda to'plash va tahlil qilishni ta'minlaydi. Bu jarayon til haqidagi bilimlarni kengaytirishga, tilning haqiqiy ishlatilishini tushunishga va yangi lingvistik nazariyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Ushbu maqolada korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt o'rtasidagi aloqalar, ularning tilshunoslikdagi ahamiyati va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy texnologiyalar, tilshunoslik, korpus lingvistikasi, sun'iy intellekt, matnlar, algoritmlar.

Аннотация: Быстрое развитие современной лингвистики и технологий радикально меняет процессы изучения и анализа языка. Корпусная лингвистика и искусственный интеллект — одно из основных направлений этих разработок, объединяющее области лингвистики, информатики и искусственного интеллекта. Корпусная лингвистика обеспечивает систематический сбор и анализ больших объемов текстов при изучении и анализе языка. Этот процесс помогает расширить знания о языке, понять фактическое использование языка и разработать новые лингвистические теории. В данной статье представлена информация о взаимосвязи корпусной лингвистики и искусственного интеллекта, их значения в лингвистике и перспективах на будущее.

Ключевые слова: современные технологии, лингвистика, корпусная лингвистика, искусственный интеллект, тексты, алгоритмы.

Abstract: Rapid developments in the fields of modern linguistics and technology are radically changing the processes of language learning and analysis. Corpus Linguistics and Artificial Intelligence is one of the main areas of these developments, bringing together the fields of linguistics, computer science and artificial intelligence. Corpus linguistics provides the systematic collection and analysis of large volumes of texts in the study and analysis of language. This process helps to expand the knowledge about the language, to understand the actual use of the language and to develop new linguistic theories. This article provides information on

the relationship between corpus linguistics and artificial intelligence, their importance in linguistics, and future prospects.

Keywords: modern technologies, linguistics, corpus linguistics, artificial intelligence, texts, algorithms.

KIRISH

Korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt sohalari zamonaviy tilshunoslikda muhim o'rin egallaydi. Korpus lingvistikasi tilni o'rganish va tahlil qilishda keng ko'lamli ma'lumotlar to'plamini, ya'ni korpuslarni ishlatadi. Korpuslar, ma'lum bir til yoki til guruhiga tegishli matnlar to'plami bo'lib, ular tilning haqiqiy ishlatilishini aks ettiradi. Ushbu matnlar turli xil manbalardan — kitoblardan, maqolalardan, internetdan va boshqa resurslardan olingan bo'lishi mumkin. Korpus lingvistikasi orqali tilning tuzilishi, leksikasi, sintaksisi va pragmatikasi haqida chuqurroq ma'lumot olish mumkin. Sun'iy intellekt esa, kompyuter tizimlarining inson aqlini takrorlashga qodir bo'lishini anglatadi. Sun'iy intellektning asosiy maqsadi, mashinalarga o'rganish, muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish qobiliyatini berishdir. Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari tilni qayta ishlash, tarjima, ovozli yordamchilar va boshqa ko'plab sohalarda qo'llanilmoqda. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt o'rtasidagi o'zaro aloqalar bu sohalarning rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Korpus lingvistikasi sun'iy intellektga asoslangan tizimlar uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi. Masalan, tabiiy tilni qayta ishlash sohasida sun'iy intellekt algoritmlari korpuslardan olingan ma'lumotlar asosida o'rganadi. Bu jarayon, masalan, matnni tahlil qilish, so'zlarni aniqlash, sintaktik tuzilmalarni belgilash va semantik tahlil qilish kabi vazifalarni o'z ichiga oladi. Korpuslar sun'iy intellekt tizimlarining o'rganish jarayonida asosiy manba bo'lib xizmat qiladi. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellektning birgalikda ishlashi tilni o'rganish jarayonini yanada samaraliroq va tezroq amalga oshirish imkonini beradi. Korpuslar yordamida sun'iy intellekt tizimlari tilning turli jihatlarini o'rganish va tahlil qilishda yanada aniqroq natijalar olishadi. Masalan, korpuslar yordamida tilning leksik va grammatik qoidalarini o'rganish, til o'zgarishlarini kuzatish va yangi so'zlar va iboralarni aniqlash mumkin.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt o'rtasidagi aloqalar nafaqat tilshunoslik, balki boshqa sohalarda ham keng qo'llaniladi. Misol uchun, korpuslar yordamida olingan ma'lumotlar sun'iy intellekt tizimlarining tahliliy qobiliyatlarini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, tilni avtomatik ravishda tahlil qilish va tushunishda yanada samarali natijalar olish imkonini beradi. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellektning birgalikdagi ishlashining yana bir muhim jhati, tilni o'rganishda interaktivlikni oshirishdir.[1]

Sun'iy intellekt yordamida yaratilgan tilshunoslik tizimlari foydalanuvchilarga tilni o'rganish jarayonida ko'proq interaktiv va qiziqarli tajriba taqdim etadi. Masalan, foydalanuvchilar o'z savollarini berishlari va sun'iy intellekt tizimidan tezkor javob olishlari mumkin. Bu esa, o'z navbatida, tilni o'rganishni yanada samaraliroq va qiziqarli qiladi. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt o'rtasidagi aloqalar shuningdek, tilni o'rganish va o'qitish jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. [2]

Sun'iy intellekt yordamida yaratilgan o'quv dasturlari va platformalari korpuslardan olingan ma'lumotlar asosida foydalanuvchilarga individual o'quv rejalarini taqdim etishi mumkin. Bu esa, o'z navbatida, har bir foydalanuvchining ehtiyojlariga moslashtirilgan o'quv jarayonini ta'minlaydi. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellektning birgalikdagi ishlashining yana bir muhim jihati — bu tilning ko'p qirrali jihatlarini o'rganish imkoniyatidir. Korpuslar yordamida tilning leksik, sintaktik va semantik jihatlarini o'rganish, shuningdek, tilning pragmatik kontekstini tahlil qilish mumkin. Sun'iy intellekt esa, bu jarayonda olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va yangi bilimlarni yaratishda yordam beradi.[3]

Korpus lingvistikasi va sun'iy intellektning integratsiyasi tilshunoslikda yangi imkoniyatlarni ochadi. Bu sohalarning birgalikda ishlashi nafaqat tilni o'rganish va tahlil qilishda, balki tilga asoslangan yangi texnologiyalarni yaratishda ham samarali natijalar beradi. Masalan, sun'iy intellekt yordamida yaratilgan avtomatik tarjima tizimlari korpuslardan olingan ma'lumotlar asosida tilni tez va aniq tarjima qilish imkoniyatini taqdim etadi. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellektning birgalikdagi ishlashi, shuningdek, til o'zgarishlarini kuzatish va tahlil qilishda ham muhim ahamiyatga ega. Korpuslar yordamida olingan ma'lumotlar lingvistik tadqiqotchilarga tilning o'zgarishlarini va yangi tendentsiyalarini aniqlashda yordam beradi. Sun'iy intellekt esa, bu jarayonda olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va yangi bilimlarni yaratishda yordam beradi.[4]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, korpus lingvistikasi va sun'iy intellekt zamonaviy tilshunoslikda muhim rol o'ynaydi. Ularning birgalikdagi ishlashi tilni o'rganish va tahlil qilish jarayonini yanada samaraliroq va qiziqarli qiladi. Korpuslar sun'iy intellekt tizimlarining o'rganish jarayonida asosiy manba bo'lib xizmat qiladi va bu jarayon tilshunoslikning rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Korpus lingvistikasi va sun'iy intellektning integratsiyasi tilshunoslikda yangi imkoniyatlarni ochadi va kelajakda bu sohalarning rivojlanishi yanada qiziqarli va samarali bo'lishiga ishonch hosil qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov, A. (2022). Korpus lingvistikasi: Nazariy asoslar va amaliyot. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
2. Rahmonov, D. (2023). Sun'iy intellekt va tabiiy tilni qayta ishlash. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.

3. Qodirov, M. (2023). O‘zbek tilida korpuslar yaratish usullari. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti.
4. Xolmatov, S. (2022). Sun’iy intellekt va uning tilshunoslikdagi o‘rni. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
5. Mirzayev, I. (2023). Korpus lingvistikasi va sun’iy intellekt: O‘zbek tilidagi tadqiqotlar. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Oliy va O‘rta Maxsus Ta’lim Vazirligi.
6. Tursunov, E. (2023). Korpus lingvistikasi: Teoriya va amaliyot. Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
7. Karimov, A. (2023). Sun’iy intellekt va til o‘rganish jarayonlari. Nukus: Qoraqalpog‘iston Davlat Universiteti.